

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

OSA 1:

FINGRID OYJ:N YLEISET TASEHALLINNAN EHDOT

1	Johdanto	3
1.1	Määritelmät	3
2	Valtakunnallinen tasehallinta	4
3	Tasevastaavan sähkötaseen tasapaino ja tasepoikkeama	4
4	Tuotantosuunnitelmat	4
4.1	Tuotantosuunnitelmien muodostaminen	4
4.2	Tuotantosuunnitelmien toimittaminen	5
4.3	Tuotantosuunnitelmien virheiden korjaaminen.....	5
4.4	Tuotantosuunnitelmien porrastus.....	6
5	Tunninaikaiset tehokaupat	6
5.1	Tunninvaihdesäätö	6
5.2	Säätöenergian käsittely taseselvityksessä.....	6
6	Menettely sähköjärjestelmän poikkeustilanteissa	7
6.1	Sähkötalanteiden ja ylituotantotilanteiden hallinta	7
6.2	Vakavien häiriöiden hallinta	7
7	Yhteydenpito	8
8	Fingridin raportointi tasevastaaville	8
9	Ehtojen rikkominen	8
10	Vahingonkorvaus	8

1 Johdanto

Tämä asiakirja sisältää valtakunnalliseen tasehallintaan liittyvät ehdot ja yleiset menettelytavat, joita Fingrid Oyj (jäljempänä Fingrid) soveltaa ylläpitäessään Suomen sähkötehtasapainoa. Lisäksi tämä asiakirja lähtökohtana on Euroopan Komission sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista antaman asetuksen Electricity Balancing Guideline, COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2195), Tasehallinnan suuntaviivat (jäljempänä EBGL).

Näillä ehdoilla määritellään tasevastaavan (jäljempänä Tasevastaava) sähkön tuotannon ja kulutuksen välisen tehtasapainon ylläpitoa koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet.

1.1 Määritelmät

Tässä asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Avoimella toimituksella tarkoitetaan sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman sähkön, sekä sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja tasapainottaa asiakkaan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen erotuksen toimittamalla puuttuvan sähkömäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin tasatunnin aikana.

Kulutustaseella tarkoitetaan tasetta, joka muodostuu tasevastaavan kokonaistuotantosuunnitelmasta, kiinteistä toimituksista, mitatuista toimituksista (toteutunut kulutus) sekä kulutustaseen tehokaupoista ja säätöenergioista.

Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjalla tarkoitetaan taseselvitysyksikön Fingridin toimeksiannosta ylläpitämää tasevastuuta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

Osuusvoimalaitoksella tarkoitetaan voimalaitosta, jonka tuotanto jaetaan voimalaitososuuksien haltijoille tunneittain.

Säätöobjektilla tarkoitetaan yhden tai useamman generaattorin ja tuotantoyksikön ryhmää yhdellä siirtoalueella. Säätöobjekti voi sisältää vain yhden tyyppistä tuotantolajia (tuuli-, vesi-, ydinvoima jne.). Säätöobjektia kohden voi olla vain yksi tasevastaava.

Taseselvitysjaksolla tarkoitetaan aikayksikköä, jolla tasevastaavien tasepoikkeamat lasketaan.

Taseselvitysyksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan toimintayksikköä, tytäryhtiötä tai osakkuusyhtiötä, joka huolehtii valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvistä tehtävistä.

Tasesähköllä tarkoitetaan Tasepalvelun tarjoajan tarjoamaa sähköenergiaa, jota siirtoverkonhaltijat käyttävät verkon tasapainottamiseen. Tässä dokumentissa **Säätöenergia**.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tasevastuulla tarkoitetaan vastuuta siitä, että sähkökaupan osapuolen tuotanto ja hankinta kattavat tämän kulutukset ja sähkön toimitukset kunkin tunnin aikana. Kaikki sähkökaupan osapuolet ovat tasevastuullisia.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä tunninaikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin.

Tuotantosuunnitelmalla tarkoitetaan ennen käyttötuntia tasevastaavan ilmoittamaa suunniteltua tuotantoa käyttötunnille.

Tuotantotaseella tarkoitetaan tasetta, joka muodostuu tasevastaavan kokonaistuotantosuunnitelmasta, toteutuneesta tuotannosta sekä tuotantotaseen tehokaupoista ja säätöenergioista.

2 Valtakunnallinen tasehallinta

Valtakunnallisella tasehallinnalla tarkoitetaan koko Suomen sähkön tuotannon ja kulutuksen välisen tehotasapainon ylläpitoa.

Osana järjestelmävastuuta Fingrid vastaa Suomen sähkön tuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä kunkin käyttötunnin aikana.

Tasehallintaa hoidetaan yhteispohjoismaisesti siten, että taajuuden laatuvaatimukset täyttyvät ja ettei käyttövarmuutta vaaranneta.

3 Tasevastaavan sähkötaseen tasapaino ja tasepoikkeama

Tasevastaavan tulee suunnitella ja ohjata sähkönhankintansa ja -toimituksensa siten, että tuntitason tasepoikkeama pysyy Tasevastaavan toiminnan laajuuteen nähden kohtuullisena. Tasevastaava ei saa käyttää suunnitelmallisesti avoimia toimituksia sähkön hankintaan tai toimitukseen. Kohtuullisuuden ja suunnitelmallisuuden arvioinnissa Fingrid tarkastelee Tasevastaavan edellytyksiä tasapainottaa sähkötaseensa sähkömarkkinoilla sekä tasepoikkeamien toistuvuutta.

Tasevastaavan on viipymättä ryhdyttävä tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin taseensa kokoon nähden merkittävän tasepoikkeaman syntymisestä.

Mikäli taseselvitystiedot osoittavat, että Tasevastaavan sähkötaseet eivät ole Fingridin hyväksymällä tavalla tasapainossa, on Tasevastaavan pyydettyäessä annettava Fingridille viipymättä selvitys tasepoikkeaman syistä sekä ryhdyttävä Fingridin edellyttämiin toimenpiteisiin tasepoikkeaman korjaamiseksi.

4 Tuotantosuunnitelmat

4.1 Tuotantosuunnitelmien muodostaminen

Tasevastaavan tulee toimittaa Fingridille säätöobjektikohtaiset tuntitason tuotantosuunnitelmat tuotantotaseeseensa kuuluvista voimalaitoksista. Säätöobjektit muodostuvat yhdestä tai useammasta samalla siirtoalueella olevista saman tuotantomuodon voimalaitoksista.

Kaikista yli 100 MW voimalaitoksista on muodostettava erillinen säätöobjekti.

Osuusvoimalaitoksesta on muodostettava osakaskohtaiset säätöobjektit. Osuusvoimalaitoksen kunkin osakkaan Tasevastaava toimittaa osuusvoimalaitoksen osakas-

kohtaisen tuotantosuunnitelman säätöobjektikohtaisesti Fingridille. Erikseen sovittaessa osuusvoimalaitoksen Tasevastaava voi toimittaa muiden osakkaiden Tasevastaavien puolesta niiden osakaskohtaiset tuotantosuunnitelmat Fingridille. Alle 100 MW:n osuusvoimalaitoksista ei tarvitse muodostaa osakaskohtaisia säätöobjekteja, jos niillä ei osallistuta säätösähkömarkkinoille tai tehdä muita säätökauppoja.

Säätöobjektin muodostamisessa käytetään kulloinkin voimassa olevia Taseselvitysyksikön julkaisemassa *Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjassa* määritettyjä tuotantomuotoja.

Siirtoalueella tarkoitetaan tässä asiakirjassa aluetta, jossa suunniteltu tuotanto sijaitsee. Suomessa on kaksi siirtoaluetta, leveyspiirin 64° pohjois- ja eteläpuoli.

Edellä kuvatun lisäksi Tasevastaava on pyydettyäessä velvollinen toimittamaan Fingridille ajantasaisen eritellyn luettelon säätöobjekteihin sisältyvistä voimalaitoksista. Tietojen muuttuessa Tasevastaavan on toimitettava päivitettyt tiedot Fingridille viipymättä.

Fingridillä on oikeus vaatia edellä kuvatusta poikkeavia tuotantosuunnitelmia sähköjärjestelmän hallinnan tarpeisiin.

4.2 Tuotantosuunnitelmien toimittaminen

Tasevastaavan tulee toimittaa Ediel tai ENTSO-E -sanomaformaattilla Fingridille alustavat tuntitason tuotantosuunnitelmat seuraavalta käyttövuorokaudelta viimeistään klo 17:30. Suunnitelmien muuttuessa Tasevastaavan on toimitettava päivitettyt tiedot Fingridille viipymättä. Taseselvityksessä käytettävät tuotantosuunnitelmat toimitetaan Fingridille viimeistään 45 minuuttia ennen käyttötunnin alkua.

Toimitettavan tuotantosuunnitelman tulee olla Fingridin käytettävissä määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa saatu tieto korvaa aikaisemmin samaa asiaa koskeneen tiedon.

Tuotantosuunnitelmien raportoinnissa noudatetaan kulloinkin voimassa olevia, joko *Ediel sanomavälityksen yleiset sovellusohjeet* -ohjetta, tai käytettäessä Nordic Balance Settlement (NBS)-mallin mukaisia ENTSO-E ja ebiX-sanomaformaatteja, niille tehtyä ohjeistusta sekä *Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa*. Ohjeistukset löytyvät Fingridin ja eSett Oy:n internetsivuilta. Fingrid voi tarvittaessa antaa näitä ehtoja täydentäviä ohjeita.

4.3 Tuotantosuunnitelmien virheiden korjaaminen

Tuotantosuunnitelma on aina positiivinen luku. Mikäli Tasevastaava ilmoittaa Fingridille tuotantosuunnitelman negatiivisena, eikä sitä enää voida kohdassa 4.2 määritettyjen aikarajojen puitteissa korjata, käytetään tuotantosuunnitelmana taseselvityksessä arvoa nolla.

Tasevastaavan sanomaliikenteen häiriötilanteissa Tasevastaavan tulee ilmoittaa ongelmista välittömästi Fingridin kantaverkkokeskukseen sekä toimittaa tuotantosuunnitelmat ensisijaisesti tase-ekstranetin kautta tai sähköpostilla Fingridin kantaverkkokeskukseen kohdassa 4.2 määriteltyjen aikarajojen puitteissa.

Fingridin sanomaliikenteen tai vastaanottavan järjestelmän häiriötilanteissa tuotantosuunnitelmat vastaanotetaan järjestelmään häiriön päätyttyä. Jos häiriön aikana tulleet sanomat ovat häiriöstä johtuen hävinneet, niin Tasevastaava voi päivittää tuotantosuunnitelmat häiriön aikaiselle jaksolle.

4.4 Tuotantosuunnitelmien porrastus

Mikäli kahden tunnin välinen Tasevastaavan kokonaistuotantomuutos on yli 200 MW, Tasevastaavan tulee toimittaa Fingridille 15 minuutin korjaussuunnitelmat. Tällöin suunniteltu tuotantomuutos tehdään symmetrisesti tunninvaihteen molemmin puolin ja aikaistetaan alkamaan 15 minuuttia ennen ja päättymään 15 minuuttia jälkeen tunninvaihteen (kolme yhtä suurta tehomuutosta).

Tuotantosuunnitelmien porrastuksesta aiheutuva tasepoikkeama käsitellään taseselvityksessä tuotantotaseen nollahintaisena tehokauppana, jossa määrä vastaa säädön siirron seurauksena tuotettua tai tuottamatta jäänyttä sähköä. Korjaussuunnitelmaa ei näin ollen lasketa mukaan kokonaistuotantosuunnitelmaan.

Tasevastaavan on toimitettava korjaussuunnitelmat Fingridille viimeistään 45 minuuttia ennen seuraavaa tunninvaihdetta.

Fingrid voi tarvittaessa perua porrastuksen tilanteissa, joissa porrastuksen ennustetaan heikentävän sähköjärjestelmän tehotasapainon ylläpitoa. Fingrid sopii asiasta Tasevastaavan kanssa puhelimitse ennen tunninvaihdetta ja toimenpiteistä kirjataan tarvittavat vastakkaissuuntaiset tehokaupat tasevastaavan ja Fingridin välillä.

5 Tunninaikaiset tehokaupat

Fingrid tekee tunninaikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin.

5.1 Tunninvaihdeseäätö

Pohjoismaisen tai Suomen sähköjärjestelmän tunninvaihdeseongelmien pienentämiseksi Fingridillä on oikeus siirtää suunnitellut tuotantomuutokset alkamaan 15 minuuttia suunniteltua ajankohtaa aikaisemmin tai myöhemmin. Tällaisesta siirrosta Tasevastaavalle aiheutuva taseen tasepoikkeama korjataan Fingridin ja Tasevastaavan välisellä tehokaupalla, jossa määrä vastaa säädön siirron seurauksena tuotettua tai tuottamatta jäänyttä sähköä. Tasevastaavalla on perustellusta syystä oikeus kieltäytyä tunninvaihdeseäädön toteutuksesta.

Tunninvaihdeseäädön hintana käytetään Tasevastaavan kannalta edullisinta seuraavista:

- vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinta korjattuna Tasevastaavan kannalta 10 % edullisemmaksi, tai
- säätösähkön hinta.

Jos tunninvaihteen tuntien vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinnat eroavat toisistaan, käytetään sen tunnin hintaa, joka on Tasevastaavan kannalta edullisempi.

5.2 Säätöenergian käsittely taseselvityksessä

Fingrid hankkii reservejä reservitoimittajilta perustuen erillisiin sopimuksiin. Taajuusohjatun käyttöreservin ja automaattisen taajuudenhallintareservin aktivoinnista syntyvä säätöenergia lasketaan tunneittain ja sen vaikutus oikaistaan reservitoimittajan Tasevastaavan sähkötaseesta valtakunnallisessa taseselvityksessä.

Säätöenergian laskentaperiaatteet ja korvauserusteet sovitaan Fingridin ja reservitoimittajien välisissä reservisopimuksissa ja tarkempi kuvaus säätöenergian laskentaperiaatteista löytyy reservitoimittajien ehdot ja edellytykset –dokumenteista.

Fingrid noudattaa reservien hankinnassa tasapuolisia ja syrjimättömiä periaatteita. Reservien hankinta perustuu markkinapohjaisiin menettelyihin. Kulloinkin voimassa olevat hankintaperiaatteet löytyvät reservitoimittajien ehdot ja edellytykset –dokumenteista.

6 Menettely sähköjärjestelmän poikkeustilanteissa

6.1 Sähköpulatilanteiden ja ylituotantotilanteiden hallinta

Toiminta sähköpulatilanteissa perustuu Fingridin kotisivuillaan julkaisemaan *Suomen sähköjärjestelmän sähköpulatilanteiden hallinta* -ohjeeseen.

Sähkön tuotanto- ja kulutustilanteen kiristyessä Tasevastaava tarkistaa tuotantosuunnitelmat ja kulutusennusteet sekä toimittaa päivitettyt tiedot Fingridille.

Tilanteissa, joissa sähköpula tai ylituotantotilanne on mahdollinen tai sähköpulan riski on suuri, ja sähköpulassa sekä vakavassa ylituotantotilanteessa Tasevastaava vastaa oman taseensa hallinnasta sekä tuotannon ja kulutuksen ohjaamisesta Fingridin kantaverkkokeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti.

6.2 Vakavien häiriöiden hallinta

Toiminta sähköjärjestelmän vakavissa häiriöissä perustuu Fingridin kotisivuillaan julkaisemaan *Sähköjärjestelmän vakavien häiriöiden selvittämisen yleisohjeeseen*.

Sähköjärjestelmän vakavissa häiriöissä Fingridin kantaverkkokeskus antaa Tasevastaavalle tarvittavat toimintaohjeet tasehallinnasta häiriön aikana. Näissä tapauksissa Tasevastaavan tulee ylläpitää sähkötasettaan annetun ohjeen mukaisesti, kunnes kantaverkkokeskus antaa uudet toimintaohjeet.

Vakavissa häiriöissä Fingrid aktivoi ensin säätösähkömarkkinoilla olevat käyttämättömät tarjoukset sekä käytettävissä olevan nopean häiriöreservin. Mikäli näillä toimenpiteillä vakava häiriö saadaan hallintaan, sovelletaan tasepoikkeaman käsittelyssä ja hinnoittelussa normaalitilan periaatteita.

Mikäli häiriön vakavuuden tai luonteen seurauksena ei kyetä palauttamaan sähköjärjestelmää normaalitilaan edellä mainituilla toimenpiteillä, on Fingridin kantaverkkokeskuksella oikeus antaa voimalaitoksille päätö- ja loistehoa koskevia ohjeita, käynnistyttää järjestelmässä olevaa muuta reserviä sekä irtikytkä kuormitusta. Tehdyt toimenpiteet vaikuttavat suoraan osapuolen mitattuihin toimituksiin ja sitä kautta tasepoikkeaman määrään. Tällaisesta tuotannon tai kuormien muutoksesta ei sovita erillistä kauppaa, eikä käsitellä taseselvityksessä säätöenergiana. Koska toimenpiteitä ei käsitellä taseselvityksessä oikaistavana säätöenergiana, muodostuu tehtyjä toimenpiteitä vastaava energia tasepoikkeamaksi. Toimenpiteiden aiheuttama energia siirtyy siis osaksi Tasevastaavan Tasepoikkeamaa, jolloin energian hinta määräytyy kunkin Taseselvitysjakson tasesähkön hinnan mukaisesti ja tasepoikkeama selvitetään osapuolen Tasevastaavan kanssa Tasevastaavien ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

7 Yhteydenpito

Tasevastaavan tai tämän valtuuttaman edustajan on oltava Fingridin tavoitettavissa 24 tuntia vuorokaudessa ympäri vuoden. Tasevastaavan antamissa yhteystiedoissa nimettyjen henkilöiden tai valtuuttaman edustajan tulee olla oikeutettu Tasevastaavaa sitovasti vastaanottamaan ilmoituksia, joita Fingrid antaa sekä ryhtymään välittömästi niihin taseen ylläpitoon liittyviin toimiin, joihin nämä ehdot Tasevastaavaa velvoittavat.

8 Fingridin raportointi tasevastaaville

Fingrid esittää seuraavat tuntikohtaiset tiedot Fingridin ekstranetissä ainoastaan näihin oikeutetuille tasevastaaville:

- Tasevastaavan toimittamat tuotantosuunnitelmat sekä Fingridin tunneittain laskema kokonaistuotantosuunnitelma.
- Tasevastaavan sekä sen tasevastuun piirissä olevien sähkömarkkinaosapuolten ja Fingridin välisten tunnin sisäisten sähkökauppojen tuntien energiatiedot. Alustavat tiedot esitetään käyttötunnin jälkeen ja lopulliset tiedot viimeistään 13.päivänä toimituspäivän jälkeen.

Tiedot voidaan pyydetessä raportoida myös Ediel-sanomina.

9 Ehtojen rikkominen

Mikäli Tasevastaava ei noudata näitä ehtoja ja edellytyksiä, Tasevastaavan on viipymättä annettava Fingridille vaadittavat selvitykset ja ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin kohdan 3 mukaisesti.

Mikäli rikkominen on olennainen, Fingridillä on oikeus purkaa tasepalvelusopimus.

Lisäksi Fingridillä on oikeus purkaa Sopimus päättymään välittömästi, jos Tasevastaava asetetaan selvitystilaan, Tasevastaavan oma pääoma rekisteröidään negatiiviseksi, Tasevastaava laiminlyö maksunsa, asetetaan konkurssiin, osoittaa muita merkkejä maksukyvyttömyydestä tai muuten rikkoo törkeästi Sopimusta. Fingridillä on vastaava oikeus myös, jos Tasevastaavalla ei ole voimassaolevaa taseselvityssopimusta Taseselvitysyksikön kanssa.

10 Vahingonkorvaus

Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut Sopimuksen piiriin kuuluvasta suorituksesta, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopimusosapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopimusosapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salassapitovelvoitteen rikkomisella.

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

**OSA 2:
FINGRID OYJ:N YLEISET TASESELVITYKSEN EHDOT**

1	Johdanto	3
1.1	Määritelmät	3
2	Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset	5
3	Valtakunnallinen taseselvitys	5
4	Tasevastuun järjestäminen sähkönkäyttöpaikassa	6
5	Tasevastaavan vastuut	6
6	Rakenteellisten tietojen raportointi	7
6.1	Raportointivastuut ja aikataulut	7
6.1.1	Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta	7
6.1.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta	8
6.1.3	Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut	8
6.1.4	Osuusvoimalaitosten käsittely	9
7	Taseselvitystietojen raportointi	10
7.1	Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta	10
7.1.1	Säätöobjektikohtaiset suunnitelmat	10
7.1.2	Kiinteät toimitukset	10
7.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta	10
7.2.1	Rajapistesummat	11
7.2.2	Tuotanto	11
7.2.3	Kulutus	11
7.3	Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet	11
7.4	Tietojen toimittaminen	12
7.5	Kalenteri ja aikavyöhykkeet	12
8	Ehtojen rikkominen	12
9	Vahingonkorvaus	12

1

Johdanto

Tämä käsikirjan osa sisältää taseselvitykseen liittyvät ehdot, edellytykset ja yleiset menettelytavat joilla määritellään tasevastaavan (jäljempänä Tasevastaava) taseselvitystä koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Yleisten taseselvitysehtojen lähtökohtana ovat Valtioneuvoston asetus *sähkötoimitusten selvityksestä ja mittauksesta*, Työ- ja elinkeinoministeriön asetus *sähkökaupassa ja sähkötoimitusten selvityksessä noudatettavasta* tiedonvaihdosta, sekä Euroopan Komission sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista antaman asetuksen Electricity Balancing Guideline, COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2195), Tasehallinnan suuntaviivat (jäljempänä EBGL).

Tasevastaava on sähkömarkkinoiden osapuoli mukaan lukien nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, joka tasapainottaa sähkön tuotantonsa ja hankintansa sekä sähkön käyttönsä ja toimitustensa erotuksen Fingridin toimittamalla sähköllä Suomen tasepoikkeama-alueella, joka on yhtä kuin vuorokausimarkkinan Suomen tarjousalue (markkinatasealue). Tämä alue vastaa myös Suomen tasepoikkeamahinta-aluetta.

Tasevastaavalla tulee olla voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingrid Oyj:n (Fingrid) sekä Imbalance Settlement Agreement -sopimus eSett Oy:n (Taseselvitysyksikkö) kanssa.

1.1

Määritelmät

Tässä asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Avoimella toimituksella tarkoitetaan sähkötoimitusta, jossa sähkötoimittaja toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman sähkön, sekä sähkötoimitusta, jossa sähkötoimittaja tasapainottaa asiakkaan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen erotuksen toimittamalla puuttuvan sähkömäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin tasatunnin aikana.

Avointen toimitusten ketju. Jokaisen sähkömarkkinoiden osapuolen tulee kuulua avointen toimitusten ketjuun, jossa viimeisenä avoimena toimittajana on järjestelmävastaava Fingrid.

Kahdenvälisellä kaupalla tarkoitetaan sähkön toimitusta, jossa sähkön myyjä toimittaa asiakkaalleen ennalta sovitulla käyttötunnilla ennalta sovitun sähkömäärän.

Kiinteällä toimituksella tarkoitetaan toimitusta, jossa sähkön myyjä toimittaa asiakkaalleen ennalta sovitulla käyttötunnilla ennalta sovitun sähkömäärän.

Kulutustaseella tarkoitetaan tasetta, joka muodostuu tasevastaavan kokonaistuotantosuunnitelmasta, kiinteistä toimituksista, mitatuista toimituksista (toteutunut kulutus) sekä kulutustaseen tehokaupoista ja säätöenergioista.

Mittausalueella tarkoitetaan fyysistä aluetta, jossa kulutus, tuotanto ja rajapistemittaukset voidaan mitata. Mittausalue voi sisältää sekä tuotantoa että kulutusta, mutta myös vain toista näistä.

Nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla tarkoitetaan markkinaoperaattoria, eli sähköpörssiä, joka tekee sähköpörssikauppaa niiden markkinaosapuolten kanssa, joilla on voimassa oleva sopimus sähköpörssikaupan harjoittamiseen.

Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjalla tarkoitetaan taseselvityksikön Fingridin toimeksiannosta ylläpitämää tasevastuuta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

Osuusvoimalaitoksella tarkoitetaan voimalaitosta, jonka tuotanto jaetaan voimalaitososuuksien haltijoille tunneittain.

Rajapistekaupalla tarkoitetaan kahden eri markkinatasealueisiin kuuluvan mittausalueen välillä syntyvää rajapistesummaa, joka on ostettava tai myytävä.

Rajapistesummalla tarkoitetaan kahden mittausalueen välisten mittauksen summaa, jonka tuntiarvoa käytetään sähkötaseiden selvittämisessä.

Säätöobjektilla tarkoitetaan yhden tai useamman generaattorin ja tuotantoyksikön ryhmää yhdellä siirtoalueella. Säätöobjekti voi sisältää vain yhden tyyppistä tuotantolajia (tuuli-, vesi-, ydinvoima jne.). Säätöobjektia kohden voi olla vain yksi tasevastaava.

Säätösähkökaupalla tarkoitetaan säätösähkömarkkinoilta aktivoidusta säätötarjouksesta syntynyttä Fingridin ja reservitoimittajan välistä tasepoikkeamakorjausta.

Tasepalvelun tarjoajalla tarkoitetaan markkinaosapuolta, jonka reservejä tarjoavat yksiköt tai reservejä tarjoavat ryhmät pystyvät tarjoamaan tasepalveluja siirtoverkonhaltijoille. Tässä dokumentissa **reservitoimittaja**.

Tasepoikkeamakorjauksella tarkoitetaan tasepalvelun tarjoajalta saatua tasesähköä vastaavaa energiamäärää, jota liittävä siirtoverkonhaltija soveltaa taseselvitysajaksella kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Taseselvitysajaksolla tarkoitetaan aikayksikköä, jolla tasevastaavien tasepoikkeamat lasketaan.

Taseselvityksellä tarkoitetaan taseselvitysjakson toteutuneiden tuotantojen, kulutusten ja sähkökauppojen jälkiselvittämistä. Taseselvityksen tuloksena saadaan kunkin sähkökaupan osapuolen sähkötaseet.

Taseselvityksyksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan toimintayksikköä, tytäryhtiötä tai osakkuusyhtiötä, joka huolehtii valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvistä tehtävistä.

Tasesähköllä tarkoitetaan Tasepalvelun tarjoajan tarjoamaa sähköenergiaa, jota siirtoverkonhaltijat käyttävät verkon tasapainottamiseen. Tässä dokumentissa **säätöenergia**.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tasevastuulla tarkoitetaan vastuuta siitä, että sähkökaupan osapuolen tuotanto ja hankinta kattavat tämän kulutukset ja sähkön toimitukset kunkin tunnin aikana. Kaikki sähkökaupan osapuolet ovat tasevastuullisia.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä tunninaikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin.

Tuotantosuunnitelmalla tarkoitetaan ennen käyttötuntia tasevastaavan ilmoittamaa suunniteltua tuotantoa käyttötunnille.

Tuotantotaseella tarkoitetaan tasetta, joka muodostuu tasevastaavan kokonaistuotantosuunnitelmasta, toteutuneesta tuotannosta sekä tuotantotaseen tehokaupoista ja säätöenergioista.

2 Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset

Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset:

- tulee olla laillisesti kotivaltionsa lainsäädännön mukaan rekisteröity oikeushenkilö;
- tulee olla rekisteröitynyt jäsenvaltion kansalliselle sääntelyviranomaiselle EU 1227/2011 (REMIT) asetuksen mukaisesti;
- tulee olla Taseselvitysyksikön hyväksymä selvitystili;
- tulee asettaa vakuudet Taseselvitysyksikölle;
- tulee olla valmius vastaanottaa laskuja Taseselvitysyksiköltä;
- tulee rekisteröityä sekä ilmoittaa vaaditut rakenteelliset tiedot Taseselvitysyksikölle.

3 Valtakunnallinen taseselvitys

Taseselvityksessä selvitetään sähkömarkkinoilla toimivien osapuolten väliset sähköntoimitukset (Markkinaosapuoli). Tasepoikkeamat lasketaan kullekin Tasevastaavalle tuotantosuunnitelmien, kiinteiden toimitusten (kahdenväliset kaupat sekä sähköpörssi-kaupat), kulutuksen ja tuotannon sekä taseselvitysjakson aikaisten tasepoikkeamakorjausten (tehokauppojen ja säätöenergioiden) perusteella kuvan 1 mukaisesti. Kukin Tasevastaava on taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamistaan.

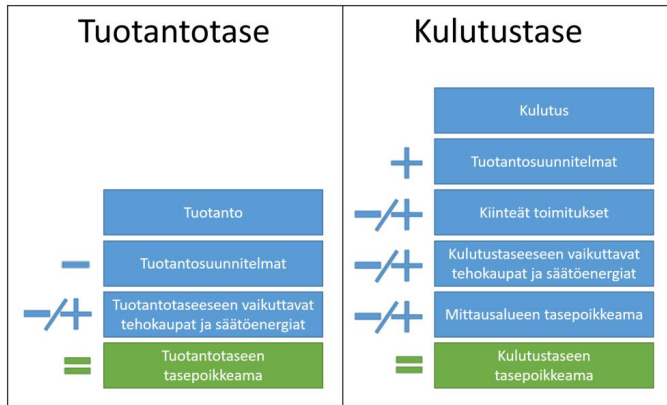
Pohjoismainen taseselvitysmalli perustuu kahden taseen malliin, jossa tuotanto- ja kulutustaseen tasepoikkeamat lasketaan ja selvitetään erikseen. Taseselvitysyksikkö vastaa Tasevastaavien taseiden selvittämisestä ja tasepoikkeamien laskutuksen suorittamisesta Fingridin toimeksiannosta.

Tasevastaavan tuotannot käsitellään tuotantotaseessa. Kiinteät toimitukset, kulutukset sekä mittausalueen tasepoikkeamat käsitellään vastaavasti kulutustaseessa.

Tuotantosuunnitelmat käsitellään sekä tuotanto- että kulutustaseessa.

Taseselvitysjakson aikaiset tasepoikkeamakorjaukset (tehokaupat sekä säätöenergiat) käsitellään, joko tuotanto- tai kulutustaseessa riippuen siitä kummasta on tehty tehokauppa tai kumpaan taseeseen säätöenergia on kirjattu.

Taseselvitysyksikkö laskee Tasevastaavan tasepoikkeamaa automaattisesti tunneittain 13. päivään saakka toimituspäivän jälkeisestä päivästä. Kyseisenä aikana Tasevastaava voi pyytää tasepoikkeaman uudelleenlaskentaa virheen havaitessaan.

Kuva 1. tasepoikkeaman laskenta

4 Tasevastuun järjestäminen sähkökäyttöpaikassa

Sähkökäyttäjällä tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähkökäyttöä varten. Sähköntuottajalla, joka syöttää sähköä sähköverkkoon siinä siirrettäväksi, tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähköntuotantoa ja siihen liittyvää sähkökäyttöä varten. Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuudet jaetaan tämän estämättä kappaleen 5.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely mukaisesti.

Avoimen toimittajan (sähkönmyyjän) tulee osoittaa sähkömarkkinoiden osapuolelle suorittamalleen avoimelle toimitukselle Tasevastaava, joka tämän avoimen toimituksen tai siihen ulottuvan katkeamattoman avointen toimitusten ketjun välityksellä tasapainottaa kysymyksessä olevaan avoimeen toimitukseen perustuvan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkökäytön ja -toimituksen osapuolelle.

5 Tasevastaavan vastuut

Tasevastaava on Markkinaosapuoli, jolla on voimassa oleva sopimus Taseselvitysryhmän ja Fingridin kanssa. Tasevastaavan vastuuta ovat seuraavat:

- Tulee olla voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa;
- Tulee olla voimassa oleva taseselvityssopimus Taseselvitysryhmän kanssa;
- Tulee toimittaa säätöobjektikohtaiset suunnitelmat Fingridille;
- Tulee raportoida taseeseensa liittyvät kahdenväliset kaupat Taseselvitysryhmälle ja tarkastaa niiden oikeellisuus;
- Olla taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamistaan;
- Selvittää tasevastuunsa tasepoikkeamat taseselvitysryhmän kanssa;
- Tulee ylläpitää ajantasaiset taseselvityksen rakenteelliset tiedot;
- Kaikkien Taseselvitysryhmän raportointien tietojen tarkistaminen ja poikkeamista ilmoittaminen;
- Tulee ilmoittaa Taseselvitysryhmälle taseessaan olevat sähkönmyyjät mittausaluekohtaisesti, erikseen tuotannolle ja kulutukselle; ja
- Tulee suunnitella sähkötaseensa tasapainoon tuntitasolla.

6 Rakenteellisten tietojen raportointi

Rakenteelliset tiedot ovat tietoja Markkinaosapuolista ja niiden suhteista toisiinsa (esim. Tasevastaavan ja sähkön myyjän suhde) sekä markkinaobjekteista ja markkinaobjektiliitännöistä (esim. sähkön myyjän ja mittausalueen suhde). Määritelmät löytyvät taseselvitysryhmän kulloinkin voimassa olevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjasta. Jokainen Markkinaosapuoli on vastuussa rakenteellisten tietojen toimittamisesta ja päivittämisestä.

Jokaisen Markkinaosapuolen on rekisteröidyttävä Taseselvitysryhmälle voidakseen toimia markkinoilla. Rekisteröityminen tehdään Taseselvitysryhmän kotisivuillaan julkaiseman Service request yhteydenotto-palvelun kautta. Markkinaosapuolet ovat vastuussa rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

Taseselvitysryhmä ylläpitää rakenteellisia tietoja Markkinaosapuolten ja Fingridin sekä muiden markkinatoimijoiden (esim. palveluntoimittajat) antamien tietojen perusteella.

6.1 Raportointivastuut ja aikataulut

Taseselvitysryhmä vastaanottaa Online-palvelun kautta Markkinaosapuolilta rakenteellisia tietoja taseselvitysryhmään jossa Taseselvitysryhmä tarkistaa tiedot. Kun Taseselvitysryhmä on hyväksynyt rakenteelliset tiedot, Taseselvitysryhmä julkaisee kyseiset tiedot tietoihin oikeutetuille Markkinaosapuolille Online-palvelussa.

Kaikkien Markkinaosapuolten on haettava Taseselvitysryhmältä lupaa rakenteellisten tietojen tarkasteluun. Markkinaosapuolet vastaavat itse rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

6.1.1 Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoinnista ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröimisestä Tasevastaavaksi;
- Yhteystietojen ylläpito;
- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat tuotantotaseen osalta ja millä mittausalueilla;
- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat kulutustaseen/kauppojen osalta ja millä mittausalueilla;
- Kiinteiden toimitusten rakenteellisten tietojen hallinnasta niiden sähkönmyyjien osalta, joista Tasevastaava on vastuussa; kiinteän toimituksen voi rekisteröidä jompikumpi Tasevastaavista ja tällöin Taseselvitysryhmä tiedottaa vastapuolelle, että tämän Tasevastaavan kanssa tehty kahdenvälinen kauppa on rekisteröity;
- Tuotantoyksikön määrittelystä oikealle säätöobjektille;
- Riittävän tiedon toimittamisesta Fingridille säätöobjektien rekisteröintiä varten;
- Tasevastuunsa osuusvoimalaitoksiksi määriteltävät voimalaitokset, niiden osakkaat (sähkönmyyjät), osakkaiden tuotannon perusjakosuhteet suhdeluokina per osuusvoimalaitos (esim. 3/9) ja osuusvoimalaitosten kapasiteetit sähköpostilla osoitteeseen settlement@esett.com;

- Sähköpörssikauppojen rakenteellisten tietojen ylläpitovastuu on nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla; ja
- Nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ylläpitää lisäksi omalta osaltaan markkina-alueiden välisiin vuorokausimarkkinoihin ja päivänsisäisiin markkinoihin liittyvien siirtojen rakenteelliset tiedot.

6.1.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröiminen verkkonhaltijaksi;
- Yhteystietojen ylläpito
- Mittausalueen rajapistesummiä koskevat rakenteelliset tiedot;
- Mittausalueen kulutusta koskevat rakenteelliset tiedot:
  - § sähkömyyjä, mittausalue, kulutuslaji ja voimassaolo;
- Mittausalueen tuotantoyksiköiden rakenteellisten tietojen päivitys:
  - § mittausalue, tuotantolaji, voimassaolo, tuotantoyksikön tunnus ja kapasiteetti;
- Tuotannon rakenteellisten tietojen päivitys:
  - § sähkömyyjän nimeäminen tuotantoyksikölle; ja
- Ilmoitettava sähkömyyjä jokaiselle mittausalueelle, mittausalueen tasepoikkeaman ja rajapistekaupan käsittelyä varten.

6.1.3 Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut

Taseselvityksen rakennetiedot on raportoitava seuraavien määräaikojen mukaisesti, vastaavat määräajat koskevat myös rakennetietojen päättymisestä raportointia.

6.1.3.1 Tasevastaavan raportointi

Tasevastuunsa kiinteiden toimitusten rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Tasevastuunsa tuotantoyksiköiden määrittäminen säätöobjekteihin ja tuotantosunnitelmiin viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Fingridille).

Tasevastuunsa säätöobjektien määrittäminen tuotantoyksiköille viimeistään yksi täysi vuorokausi ennen toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Tasevastuullaan olevan sähkömyyjän määrittäminen kulutukselle ja tuotannolle mittausalueittain viimeistään 5 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Edellisestä poiketen ilmoitus sähkömyyjän tasevastuun päättymisestä mittausalueella tulee tehdä viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen viimeistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

6.1.3.2 Verkonhaltijan raportointi

Mittausalueidensa rajapistesummaa koskevat rakenteelliset tiedot viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Mittausalueidensa kulutusten ja pientuotannon rakenteelliset tiedot viimeistään seitsemän täyttä vuorokautta toimituspäivän jälkeen (raportoidaan Taseselvityksikölle).

Mittausalueidensa tuotantojen rakenteelliset tiedot viimeistään ensimmäistä toimituspäivää edeltävänä vuorokautena (raportoidaan Taseselvityksikölle).

6.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely

Osuusvoimalaitoksesta muodostetaan oma mittausalue, jolla tulee olla yksi verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä, joka vastaa kyseisen mittausalueen taseselvityksestä, kuten esimerkiksi tuotantojen ja muiden taseselvitystietojen laskemisesta ja raportoinnista Taseselvityksikölle sekä muille tietoihin oikeutetuille osapuolille. Kyseinen mittausalue muodostetaan vastaavalla tavalla kuin mitkä muut tahansa mittausalueet yhteispohjoismaisessa taseselvitysmallissa eli se eriytetään muista mittausalueista rajapistemittauksin, joista raportoidaan rajapistesummat vastinmittausalueita kohden Taseselvityksikölle.

Osuusvoimalaitoksen osakkaat muodostetaan taseselvitykseen yhteispohjoismaisena taseselvitysmallin mukaisina sähkönmyyjinä. Osuusvoimalaitoksesta muodostettavalle mittausalueelle muodostetaan niin monta tuotantoyksikköä kuin on osakasta. Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä määrittää sähkönmyyjät muodostetuille tuotantoyksiköille.

Osuusvoimalaitoksen Tasevastaavana toimii osuusvoimalaitoksesta muodostetun mittausalueen tasepoikkeaman sähkönmyyjän Tasevastaava.

Osuusvoimalaitoksen toteutuneen tuotannon jako perustuu osuusvoimalaitoksen osakkaiden Tasevastaavien viimeistään 45 minuuttia ennen käyttötuntia Taseselvityksikölle ilmoittamiin osakaskohtaisiin tuotanto-osuuksiin. Tuotanto-osuudet ilmoitetaan megawattitunteina.

Osuusvoimalaitoksen osakkaan Tasevastaava vahvistaa käyttötunnin aikana käytetäänkö ennen käyttötuntia ilmoitettua osakaskohtaista tuotanto-osuutta kiinteänä osakkaan toteutuneena tuotantona käyttötunnille. Muulloin osakkaan toteutunut tuotanto lasketaan kaikkien osuusvoimalaitoksen tuotanto-osuuksien suhteessa huomioiden vahvistetut kiinteät osuudet.

Jos osuusvoimalaitoksen kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien yhteenlaskettu energia on suurempi kuin kyseisen tunnin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto, niin toteutunut tuotanto jaetaan ainoastaan kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien suhteessa osakkaille.

Jos kaikki osuusvoimalaitoksen ennen käyttötuntia ilmoitetut tuotanto-osuudet on käytötunnilla vahvistettu tai vahvistamatta käytettäviksi kiinteinä osuuksina käyttötunnille, osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan ennen käyttötuntia ilmoitetujen tuotanto-osuuksien suhteessa.

Jos osuusvoimalaitoksen yhdenkään osakkaan käyttötunnin tuotanto-osuutta ei ole ilmoitettu ennen käyttötuntia, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Jos osuusvoimalaitoksen kaikki osakkaat ilmoittavat ennen käyttötuntia tuotanto-osuudekseen nollan, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Tarkempi ohjeistus tuotanto-osuuksien ja niiden vahvistusten toimittamisesta löytyy Taseselvitysyksikön *Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuuksien käsittely* -ohjeistuksesta.

Osuusvoimalaitoksen osakaskohtaisen tuotantoyksikön toteutuneen tuotannon laskeamisessa ja raportoinnissa huomioidaan käyttötunnin aikana Fingridille sähkömarkkinoissa määritellyn järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarvittavat osakaskohtaiset säätösähkökaupat, sekä muut osakaskohtaiset säätökaupat.

Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä vastaa edellä mainittujen osuusvoimalaitoksen toteutuneiden osakaskohtaisten tuotantojen laskennasta ja tietojen raportoinnista Taseselvitysyksikölle.

7 Taseselvitystietojen raportointi

Markkinaosapuoli raportoi taseselvitystiedot Taseselvitysyksikölle sanomina tai Online-palvelun kautta. Raportoitujen tietojen perusteella Taseselvitysyksikkö selvittää Tasevastaavien kulutuksen ja tuotannon tasepoikkeamat.

Taseselvitysyksikkö raportoi taseselvitystiedot Markkinaosapuolille sanomina tai Online-palvelun kautta.

7.1 Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Tasevastaavan tulee raportoida taseselvitystietoja kohtien 6.1.1. ja 6.1.2 mukaisesti

7.1.1 Säätöobjektikohtaiset suunnitelmat

Säätöobjektikohtainen suunnitelma on tiettyjä tuotantoyksiköitä koskeva tuntipohjainen suunnitelma. Tasevastaavan tulee raportoida säätöobjektikohtaiset suunnitelmat Sopimuksen liitteen 1 Fingrid Oyj:n käsikirjan osan 1 tasehallinnan yleisiä ehtoja noudattaen.

7.1.2 Kiinteät toimitukset

Tasevastaavan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle tasevastuunsa sähkömyyjäkohtaiset vastapuolittain eriteltyt kiinteiden toimitusten lopulliset tuntitason tiedot viimeistään 20 minuuttia ennen käyttötuntia.

Edellisestä kohdasta poiketen vain nimitetty sähkömarkkinaoperaattori raportoi ylläpitämiensä vuorokausimarkkinoiden ja päivänsisäisten markkinoiden sähkömyyjäkohtaiset vastapuolittain eriteltyt sähköpörssikaupat, mukaan luettuna tarjousalueiden väliset kaupat. Päivänsisäisten markkinoiden osalta sähkömarkkinaoperaattorin tulee raportoida alustavat tiedot toimituksista ennen käyttötunnin alkua ja lopulliset tuntitason tiedot toimituksista viimeistään toimituspäivää seuraavana 13 päivänä kello 12 (CET) mennessä.

7.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoinnista

Verkonhaltijan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle alustavat tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana toisena päivänä kello 11 mennessä ja lopulliset tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana 11 päivänä kello 24 mennessä.

7.2.1 Rajapistesummat

Verkonhaltija raportoi mittausalueensa rajapistemittausten summatiedot muihin mitausalueisiin nähden.

7.2.2 Tuotanto

Verkonhaltija raportoi yli 1 MW tuotantoyksiköiden tuntimitatut tiedot tuotantoyksiköittäin Taseselvitysyksikölle. Myyjän alle 1 MW pientuotannon voi netottaa kulutuksen kanssa eikä sitä tarvitse raportoida. Poikkeuksena edelliseen sähkön myyjän alle 1 MW pientuotannon summa, joka ylittää sähkön myyjän kulutuksen mittausalueella, on raportoitava erikseen.

Sähkötehoita yli 1 MW:n varavoimageneraattorit, energiavarastot tai muut pientuotantolaitteet, jotka on tarkoitettu vain väliaikaiseen käyttöön tai häiriötilanteita varten, voidaan netottaa kulutustaseeseen.

7.2.3 Kulutus

Verkonhaltija raportoi Taseselvitysyksikölle sähkönmyyjittäin eriteltyt summatiedot mitausaluekohtaisesti. Summatiedot raportoidaan seuraavasti eriteltyinä:

- Mitattu kulutus (tuntimitattu)
- Tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus
- Häviöt
  - Mittausaluekohtaiset häviöt lasketaan rajapistesumman, mitatun tuotannon ja mitatun kulutuksen perusteella seuraavalla tavalla: häviöt = – (rajapistesumma + mitattu tuotanto + mitattu kulutus + tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus).

7.3 Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet

Taseselvitysyksikkö raportoi:

1) taseselvittäjälle alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka liittyvät sen taseselvitystehtävän suorittamiseen;

2) Tasevastaavalle alustavat tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen;

3) sähkömarkkinoiden osapuolelle taseselvittäjien ilmoittamat alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka koskevat osapuolta itseään;

4) ulkomaiselle osapuolelle valtakunnallisen markkinatasealueen rajan ylittävät alustavat sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen.

7.4 Tietojen toimittaminen

Toimitettavan tiedon tulee olla vastaanottajalla asetettuun määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa toimitettu tieto korvaa aiemman samaa asiaa koskevan tiedon.

7.5 Kalenteri ja aikavyöhykkeet

Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää pohjoismaista yhdistelmäkalenteria, jossa näkyvät kaikkien mukana olevien maiden kansalliset pyhäpäivät. Pohjoismainen kalenteri löytyy Taseselvitysyksikön verkkosivustolta.

Pohjoismainen taseselvitysmalli noudattaa Keski-Euroopan aikaa (CET), Keski-Euroopan kesäaikaa (CEST) ja 24-tuntista kelloa (klo 10 illalla kirjoitetaan 22.00) toiminnassaan (esim. laskutuksessa ja tasepoikkeamien selvityksessä). Kaikkien Taseselvitysyksikön kanssa toimivien Markkinaosapuolten on noudatettava tätä toimintatapaa. Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää myös talvi- ja kesäajan siirtymää. Maaliskuun viimeisessä sunnuntaissa on 23 tuntia ja lokakuun viimeisessä sunnuntaissa on 25 tuntia.

Poikkeuksen muodostaa verkonhaltijoiden taseselvitystietojen raportointi, jossa noudatetaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen mukaisesti Suomen virallista aikaa, huomioiden kesä- ja talviaikasiirtymä.

Rakenteellisten tietojen hallintaa (esim. sähkön myyjän tasevastuuta) täydennetään kunkin maan lainsäädännöllä. Suomessa rakenteellisten tietojen hallinta tapahtuu Itä-Euroopan ajassa (EET) ja Itä-Euroopan kesäajassa (EEST).

8 Ehtojen rikkominen

Mikäli Tasevastaava ei noudata näitä ehtoja ja edellytyksiä, Tasevastaavan on viipymättä annettava vaadittavat selvitykset ja ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin Fingridin vaatimalla tavalla.

Mikäli rikkomus on olennainen, Fingridillä on oikeus purkaa tasepalvelusopimus.

Lisäksi Fingridillä on oikeus purkaa Sopimus päättymään välittömästi, jos Tasevastaava asetetaan selvitystilaan, Tasevastaavan oma pääoma rekisteröidään negatiiviseksi, Tasevastaava laiminlyö maksunsa, asetetaan konkurssiin, osoittaa muita merkkejä maksukyvyttömyydestä tai muuten rikkoo törkeästi Sopimusta. Fingridillä on vastaava oikeus myös, jos Tasevastaavalla ei ole voimassaolevaa taseselvityssopimusta Taseselvitysyksikön kanssa.

9 Vahingonkorvaus

Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut Sopimuksen piiriin kuuluvasta suorituksesta, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopimusosapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopimusosapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salsapitovelvoitteen rikkomisella.

Tasepalvelusopimuksen liite 2

Voimassa XX.XX.20XX alkaen

MAKSUKOMPONENTIT JA MAKSUJEN MÄÄRÄYTYMINEN

Tässä liitteessä kuvatut maksukomponentit ovat käytössä valtakunnallisessa taseselvityksessä ja tasehallinnassa.

Fingrid on antanut valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvät operatiiviset toiminnot (ml. laskutuksen) eSett Oy:n (Taseselvitysyksikkö) tehtäväksi.

Asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Kulutustaseella tarkoitetaan tasetta, joka muodostuu tasevastaavan kokonaistuotantosuunnitelmasta, kiinteistä toimituksista, mitatuista toimituksista (toteutunut kulutus) sekä kulutustaseen tehokaupoista ja säätöenergioista.

Säätösähkökaupalla tarkoitetaan säätösähkömarkkinoilta aktivoidusta säätötarjouksesta syntynyttä Fingridin ja reservitoimittajan välistä tasepoikkeamakorjausta.

Tasepoikkeamahinnalla tasepoikkeaman hintaa kumpaankin suuntaan kullakin taseselvitysajaksolla; hinta voi olla positiivinen, nolla tai negatiivinen. Tässä dokumentissa **tasesähkön hinta**.

Tasesähkön myyntihinnalla tarkoitetaan Fingridin tasevastaavalle myymän tasepoikkeaman hintaa.

Tasesähkön ostohinnalla tarkoitetaan Fingridin tasevastaavalta ostaman tasepoikkeaman hintaa.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä tunninaikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin.

Tuotantosuunnitelmalla tarkoitetaan ennen käyttötuntia tasevastaavan ilmoittamaa suunniteltua tuotantoa käyttötunnille.

Tuotantotaseella tarkoitetaan tasetta, joka muodostuu tasevastaavan kokonaistuotantosuunnitelmasta, toteutuneesta tuotannosta sekä tuotantotaseen tehokaupoista ja säätöenergioista.

1 KIINTEÄT MAKSUKOMPONENTIT

Tasevastaava maksaa tässä kappaleessa kuvatut kulloinkin voimassaolevat maksut Taseselvitysyksikön toteuttamaan taseselvitykseen perustuen.

Maksu	Yksikkö	Määrä
Viikkomaksu	EUR/Viikko	XX €/viikko
Kulutusmaksu	EUR/MWh	XX €/MWh
Tuotantomaksu	EUR/MWh	XX €/MWh
Volyyimimaksu kulutustaseen poikkeamalle	EUR/MWh	XX €/MWh

2 HINNOITTELUPERIAATTEET

2.1 Viikkomaksu

Viikkomaksun perusteena on osaltaan kattaa taseselvityksen operatiivisia kustannuksia.

2.2 Tasepoikkeamien hinnoittelu

Tasepoikkeamien hinnoittelun perusteena on vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hinta sekä säätösähkökauppojen perusteella syntyvä tuntikohtainen säätösähkön hinta.

Mikäli tunnin aikana on tehty sekä ylös- että alassäätöjä, määritellään tunti ylös- tai alassäätötunniksi sen mukaan kumpaan suuntaan on energiamääräisesti säädetty enemmän. Mikäli ei ole säädetty ollenkaan tai on säädetty yhtä paljon molempiin suuntiin, käytetään tasesähkön myynti- että ostohintana vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hintaa (vältetyn aktivoinnin arvo).

Fingrid maksaa Tasevastaavalle vastaanotetusta tasepoikkeamasta energiamaksun, joka lasketaan kertomalla kunkin toimitustunnin energiamäärä tällöin voimassa olleella taseen tasesähkön ostohinnalla (EUR/MWh).

Tasevastaava maksaa Fingridille sen toimittamasta tasepoikkeamasta energiamaksun, joka lasketaan kertomalla kunkin toimitustunnin energiamäärä tällöin voimassa olleella taseen tasesähkön myyntihinnalla (EUR/MWh).

2.3 Maksu käyttötunnin aikaisista tehokaupoista

Mikäli Tasevastaavan ja Fingridin välillä on käyttötunnin aikana ollut liitteen 1 mukaista tehokauppaa, maksetaan näistä erillisellä kaupalla sovittavista sähkömääristä liitteen 1 mukainen korvaus.

2.4 Tuotantotaseen maksukomponentit ja maksut

Tuotantotaseen tasepoikkeamalle sovelletaan kaksihintajärjestelmää eli ali- ja ylijäämälle lasketaan oma hinta. Tuotantotaseen tasepoikkeamalle ei kohdisteta volyyimimaksua.

2.4.1 Tasesähkön myyntihinta

Fingridin Tasevastaavalle myymän tuotantotaseen tasepoikkeaman hinta on tunnin ylössäätöhinta. Mikäli ylössäätöä ei ole tehty tai tunti on määritetty alassäätötunniksi, käytetään tuotantotaseen tasepoikkeaman myyntihintana vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hintaa.

2.4.2 Tasesähkön ostohinta

Fingridin Tasevastaavalta ostaman tuotantotaseen tasepoikkeaman hinta on tunnin alassäätöhinta. Mikäli alassäätöä ei ole tehty tai tunti on määritetty ylössäätötunniksi, käytetään tuotantotaseen tasepoikkeaman ostohintana vuorokausimarkkinoiden Suomen tarjousalueen hintaa.

2.4.3 Tuotantomaksu

Kaikelle Tasevastaavan kyseisellä käyttötunnilla toteutuneelle tuotannolle lasketaan tuotantomaksu.

2.5 Kulutustaseen maksukomponentit ja maksut

2.5.1 Tasesähkön osto- ja myyntihinta

Kulutustaseen tasepoikkeamalle sovelletaan yksihintajärjestelmää eli tasepoikkeaman osto- ja myyntihinnat ovat samansuuruiset. Fingridin Tasevastaavalle myymän ja Fingridin Tasevastaavalta ostaman tasepoikkeaman hinta on ylössäätötunnilla ylössäätöhinta ja alassäätötunnilla alassäätöhinta.

2.5.2 Kulutusmaksu

Kaikelle Tasevastaavan kyseisellä käyttötunnilla toteutuneelle kulutukselle lasketaan kulutusmaksu.

Kulutustaseen maksukomponenttia toteutuneelle kulutukselle sovelletaan ulkomaan-yhteyksissä seuraavasti:

- EU:n ja ETA:n sisäisillä yhteyksillä ei sovelleta erillistä maksua.
- Venäjän yhteyksillä tapahtuneelle tuonnille lasketaan toteutuneen tuotannon maksu ja viennille lasketaan toteutuneen kulutuksen maksu. Venäjän yhteyksien osalta Fingrid perii rajasiirtopalvelumaksuja, jotka sisältävät toteutuneen tuotannon ja kulutuksen maksut.
- Toteutunut tuonti tai vienti ei vaikuta Tasevastaavan kulutusmaksuun.

2.5.3 Volyyimimaksu

Tasevastaava maksaa Fingridille tasepoikkeaman volyyimimaksun jokaista Fingridin Tasevastaavalle myymää ja tältä ostamaa tasepoikkeaman megawattituntia kohti.

3 ARVONLISÄVERO SEKÄ MUUT VEROT JA MAKSUT

Sopimuksessa mainittujen maksujen lisäksi sopimusosapuolet maksavat kulloinkin voimassa olevan arvonlisäveron sekä muut Sopimukseen kohdistuvat verot ja viranomaisten määräämät maksut.